

Fig 109. Nidingen i Onsala. En botanisk utpost. En bård av strandkål *Crambe maritima* och strandbeta *Beta vulgaris* ssp. *maritima* kantar klapperstensstranden. - Foto Jan Kuylenstierna 1987.

Nidingen

UNO UNGER

Besök på ön kräver viss planering och kan endast göras vid tjanlig väderlek. Sommartid trafikeras ön från Stavder i Värö (jämför Vendelsö, s 175) och från Gottskär och Skallahamn på Onsalahalvön. Närmare information om båtturerna kan fås från Vendelstrands i Stavder respektive turistbyrån i Kungsbacka. Besöket bör göras efter 15 juli, eftersom fågelskydd gäller för större delen av ön mellan 1 april och detta datum. - Gröna kartan 6B Kungsbacka SV.

En dryg halvmil utanför Onsalalandet i norra Halland ligger den lilla ön Nidingen med sin karakteristiska silhuett. Ön består av en från öster till väster kilometerlång utsträckt moränrygg med tre fyrtorn och ett antal byggnader på västra delen. Större delen av öns stränder består av klappersten, bitvis med utspridda större flyttblock. På några ställen längs sydsidan möter man fläckvis stråk av sand- och grusstränder. Öns inre delar består huvudsakligen av strandhedspartier här och där avbrutna av stenmalar och låga slånbuskage. Förutom slån *Prunus spinosa* finns även några vindpinade enbuskar *Juniperus communis* och buskformiga oxlar *Sorbus intermedia*.

Det är lättast att ta sig iland vid den stora bryggan SV om fyrområdet; där lägger också de båtar till, som under sommarmånaderna gör turer från Gottskär, Skallahamn och Stavder vid lämpligt väder.

Väl iland finns en liten, ofta tångfylld klapperstrand NV om bryggfästet. Innanför tångvallen växer här en bård av strandkål *Crambe maritima* och den bitvis runt hela ön talrika strandbetan *Beta vulgaris* ssp. *maritima* (fig 109). På försommaren bör man ge akt på den lilla blåblommiga paddfoten *Asperugo procumbens*, som nästan årligen visar sig i några exemplar innanför översta strandvallen ett 10-tal meter S om det brevlådsförsedda redskapsskjulet.

Om man sedan följer stigen norrut och tar sig in i det stenmursomgärdade fyrområdet, så bör man ägna en liten stund åt

ogräsfloran i de små potatis- och grönsakslanden eller vid de öppna komposthögarna. Här hittar man t ex etternässla *Urtica urens*, rävtörel *Euphorbia peplus*, vit kattost *Malva pusilla* och nattskatta *Solanum nigrum*. På och invid stigar inom fyrområdet bör man under maj vara uppmärksam på en liten gulgrön våtarvsliknande *Stellaria* utan kronblad, ty där växer den i Halland sällsynta (förbisedda?) blekarven *S. pallida*.

Efter fyrområdet kan man lämpligen fortsätta på stigen förbi jordkällaren österut till i höjd med den lilla röda byggnaden, Kruthuset, på öns höjdrygg. Låt oss här titta närmare på en profil från stranden och norrut förbi Kruthuset. Klapperstranden har här i regel en bård av gammal uppsköld tång. I tången och strax ovanför växer fram på sommaren en hel del strandmålla *Atriplex littoralis* med inslag av spjutmålla *A. prostrata* och marviol *Cakile maritima*, och har man tur kan man här eller på likartade partier av sydstranden vissa år hitta den tillfälligt uppdykande sandmållan *A. laciniata*.

Innanför strandhaka finns även här gott om strandkål och strandbeta. Längs stigen växer det gott om de småväxta gräsen luddlosta *Bromus hordeaceus* ssp. *hordeaceus*, vårtåtel *Airn prae-cox* och smågröe *Poa pratensis* ssp. *lurgata*. På våren och försommaren ser man här även rikligt med vårarv *Cerastium semideccnulum* och mjuknäva *Geranium inolle*, men framför allt är det triften *Armeria maritima*, som är karaktärsväxt här, och som under senare delen av maj ger ett rosa skimmer över hela denna delen av ön.

Fortsätter man upp till Kruthuset ser man öster därom att de slånogärdade stenmatarna delvis täcks av stinknäva *Gernnium robertianum* och revor av strandvial *Lathyrus japonicus* ssp. *maritimus*. Norr om Kruthuset växer öns största oxel och under denna blommar varje år ett vackert bestånd av vårstjärna *Chionodoxa forbesii*, som av allt att döma fågelspritts hit, eftersom arten ej förekommer som planterad på ön. Precis norr om nämnda oxel finns en gammal driftrand, som kastats upp av nordvästliga vinterstormar. På denna driftrand ses årligen gott om vårklynne *Valerianella locusta* och blekarv.

Vid en fortsatt promenad österut bör man titta litet närmare på strandväxterna i höjd med SOudden, vilken delvis är uppbyggd av sand och grus. Här brukar årligen enstaka exemplar av sodaört *Salsola kali* ssp. *kali* och ibland även saltört *Suaeda maritima* växa upp fram på sensommaren. På torr grusmark med ringa jordtäcke N om SO-udden blommar redan i mars april Nidingens tidigaste vårblomma, dansk skörbjuggsört *Cochlearia danica*.

På väg västerut igen gör vi en liten avstickare till ängen norr om hönsgården, där vi strax hittar ett glest bestånd av backsmultron *Fragaria viridis*, en art som även växer på Malön innanför Nidingen men i övrigt saknas i stora delar av landskapet. Vanligt smultron *F. verrealetii* letar man däremot förgäves efter här på ön.

Innan vi fullbordar vår rundvandring blir vi ta en titt på Västudden utanför nya fyren. Norr om kanonen finns en torr sandhed med inslag av sandstam *Carex arenaria*; på våren kan man här finna vårvicker *Vicia lathyoides* samt maskrosor tillhörande sektionerna dvärgmaskrosor *Obliqua* och sandmaskrosor *Erythrosperma*.

Längre ut på Västudden förekommer rikligt med större och mindre stenblock, men här och där hittar man små fina strandängsfragment. Lätt att få syn på är den grålundna strandmalörten *Artemisia maritima* ssp. *maritima*, som breder ut sig mer och mer för varje år, medan man får lägga ner mer milda för att finna de få tuvorna av marrisp *Limonium* va/gare var. *vuIgare*, som också finns här. Riktigt svårfunna är de små exemplaren av strandvarv *Sagina maritima*, vilka lättast upptäcks om man går ner på alla fyra och granskar partier av blottad jord efter gamla bortsköljda drifthögar. När vi återvänder till bryggan bör vi till sist passa på att njuta av den rikliga förekomsten av åkervinda *Convolvulus arvensis* på sydsidan av nya fyren.